

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

“ЗАТВЕРДЖЕНО”
Факультет економічний
“12” червня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Біржова торгівля»

Галузь знань: 07 Управління та адміністрування

Спеціальність: 076 Підприємництво та торгівля

Освітня програма: Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Факультет: економічний

Розробник: доцент кафедри організації підприємництва та біржової діяльності,
кандидат економічних наук, доцент Яворська В.О.

Опис навчальної дисципліни

Дисципліна "Біржова торгівля" є важливою складовою підготовки висококваліфікованих бакалаврів з підприємництва та торгівлі. Програма вивчення навчальної дисципліни «Біржова торгівля» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 076 Підприємництво та торгівля.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування теоретичних знань та практичних навичок з біржової діяльності, що забезпечить формування фахових компетенцій у підготовці фахівців за ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	076 Підприємництво та торгівля	
Освітня програма	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	2	
Курсова робота	екзамен	
Форма контролю	екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Рік підготовки	3	
Семестр	5	
Лекційні заняття	30	
Практичні, семінарські заняття	30	
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	30	
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	4	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Мета вивчення курсу – формування у майбутнього фахівця теоретичних основ та практичних навичок з біржової торгівлі та ефективного використання біржових операцій у своїй майбутній професійній діяльності.

Завдання курсу:

- формування у студентів знань з організації біржової торгівлі;
- набуття практичних навичок з: організації торгівлі на біржі товарами, цінними паперами, валютою; організації взаємовідносин з брокерськими конторами; використання біржової інформації для організації високоефективного виробництва та збуту сільськогосподарської продукції.

Набуття компетентностей:**інтегральна компетентність (ІК):**

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сферах підприємницької, торговельної та біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних, біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 8. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість.

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 10. Здатність до бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків і результатів діяльності у сфері підприємництва, торгівлі та біржової практики з урахуванням ризиків.

СК 12. Здатність до аналітичної, торговельної та інвестиційної діяльності на міжнародних та вітчизняних біржових товарних майданчиках.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН5. Організовувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності.

ПРН7. Демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати.

ПРН11. Демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці.

ПРН20. Знати основи бізнес-планування, оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності підприємницьких, торговельних і біржових структур з урахуванням ризиків.

ПРН23. Використовувати базові аналітичні знання з основ ціноутворення у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності на товарних ринках.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

№	Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин													
		денна форма							заочна форма						
		тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
				л	п	л	інд	с.р.		л	п	л	інд	с.р.	
Модуль 3. Організаційні засади біржової торгівлі деривативами															
1.	Тема 1. Економічна сутність деривативів та їх класифікація.	1	4	2	2										
2.	Тема 2. Розвиток біржової торгівлі товарними та фінансовими деривативами	2-3	8	4	4										
3.	Тема 3. Організація біржової торгівлі форвардними контрактами	4	4	2	2										
4.	Тема 4. Основи ф'ючерсної торгівлі	5-6	8	4	4										
5.	Тема 5. Біржовий кліринг. Маржові розрахунки	7	4	2	2										

Всього за модулем 3.			43	14	14			15						
Модуль 4. Організаційні засади управління ціновими ризиками та аналітики у біржовій діяльності														
6.	Тема 6. Економічна сутність ризиків та їх види	8-9	8	4	4									
7.	Тема 7. Стратегії хеджування.	10-11	8	4	4									
8.	Тема 8. Опціони та їх види.	12	4	2	2									
9.	Тема 9. Свопи.	13	4	2	2									
10.	Тема 10. Основи біржової аналітики.	14-15	8	4	4									
Всього за модулем 4.				16	16			15						
Усього			90	30	30			30						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Економічна сутність деривативів та їх класифікація.	2
2	Тема 2. Розвиток біржової торгівлі товарними та фінансовими деривативами	4
3	Тема 3. Організація біржової торгівлі форвардними контрактами	2
4	Тема 4. Основи ф'ючерсної торгівлі	4
5	Тема 5. Біржовий кліринг. Маржові розрахунки	2
6	Тема 6. Економічна сутність ризиків та їх види	4
7	Тема 7. Стратегії хеджування.	4
8	Тема 8. Опціони та їх види.	2
9	Тема 9. Свопи.	2
10	Тема 10. Основи біржової аналітики.	4

4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Економічна сутність деривативів та їх класифікація.	2
2	Тема 2. Розвиток біржової торгівлі товарними та фінансовими деривативами	4
3	Тема 3. Організація біржової торгівлі форвардними контрактами	2
4	Тема 4. Основи ф'ючерсної торгівлі	4
5	Тема 5. Біржовий кліринг. Маржові розрахунки	2
6	Тема 6. Економічна сутність ризиків та їх види	4
7	Тема 7. Стратегії хеджування.	4
8	Тема 8. Опціони та їх види.	2
9	Тема 9. Свопи.	2
10	Тема 10. Основи біржової аналітики.	4

5. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1-5. Організаційні засади біржової торгівлі деривативами	15
2	Тема 6-10. Організаційні засади управління ціновими ризиками та аналітики у біржовій діяльності	15

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- співбесіда;
- тестування;
- захист практичних робіт;
- самооцінювання

7. Методи навчання:

- метод проблемного навчання;
- метод практико-орієнтованого навчання;
- кейс-метод;
- метод навчання через дослідження;
- метод навчальних дискусій та дебат;
- метод командної роботи, мозкового штурму.

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України».

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 3. Організаційні засади біржової торгівлі деривативами		
Практична робота 1	ПРН5, 11, 20, 23. Розуміти економічну сутність деривативів та їх класифікацію. Вивчити основні організаційні етапи біржової торгівлі деривативами та здійснення клірингу. Аналізувати міжнародну біржову кон'юнктуру організованих ринків та застосовувати на практиці отримані знання. Розробляти торговельні стратегії на основі використання торговельного симулятора Чиказької товарної біржі CME Group.	10
Практична робота 2		10
Практична робота 3		5
Практична робота 4		5
Практична робота 5		10
Практична робота 6		10
Практична робота 7		15
Самостійна робота 1	ПРН5, 7, 23. Розуміти особливості біржової торгівлі різними видами деривативів. Аналізувати міжнародну біржову кон'юнктуру організованих ринків та застосовувати на практиці отримані знання.	5
Модульна контрольна робота 1		30
Всього за модулем 1		100
Модуль 4. Організаційні засади управління ціновими ризиками та аналітики у біржовій діяльності		
Практична робота 8	ПРН5, 11, 20, 23. Розуміти технологічні засади здійснення хеджування. Визначити основні організаційні умови біржової торгівлі опціонами та свопами. Вміти проводити фундаментальний і технічний аналіз. Аналізувати міжнародну біржову	10
Практична робота 9		5
Практична робота 10		10
Практична робота 11		5
Практична робота 12		10

Практична робота 13	кон'юнктуру організованих ринків та застосовувати на практиці отримані знання. Розробляти торговельні стратегії на основі використання торговельного симулятора Чиказької товарної біржі CME Group.	5
Практична робота 14		10
Практична робота 15		5
Самостійна робота 2	ПРН5, 7, 23. Розуміти особливості біржової торгівлі різними видами деривативів. Аналізувати міжнародну біржову кон'юнктуру організованих ринків та застосовувати на практиці отримані знання.	10
Модульна контрольна робота 2		30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 * 0,7 \leq 70$	
Залік	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	
Навчальна практика		≤ 100

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин.
Політика щодо академічної доброчесності	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу.
Політика щодо відвідування	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету).

9. Навчально-методичне забезпечення

-електронний навчальний курс навчальної дисципліни (на навчальному порталі НУБіП України eLearn - <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3083> конспекти лекцій та їх презентації (в електронному вигляді) - Електронне розміщення курсу на сайті НУБіП України за посиланням: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3083>

1. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Біржова діяльність» для ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Солодкий М.О., Яворська В.О. Київ: НУБіП України, 2021. 80 с. URL: <https://nubip.edu.ua/node/17325>.

2. Методичні вказівки до проходження навчальної практики з біржової діяльності для ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Солодкий М.О., Яворська В.О. Київ: НУБІП України, 2021. 48 с. URL: <https://nubip.edu.ua/node/17325>.
3. Методичні вказівки до написання курсових робіт з дисципліни «Біржова діяльність» ОПП «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Солодкий М.О., Яворська В.О.. Київ: НУБІП України, 2023. 44 с. URL: <https://nubip.edu.ua/node/17325>.
4. Методичні вказівки до вивчення дисципліни «Біржова торгівля» для ОПП «Торгівля, підприємництво та логістика» / Яворська В.О. Київ: НУБІП України, 2025. 80 с. URL: <https://nubip.edu.ua/node/17325>.
5. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого Київ: Компринт, 2017. 450 с. URL: <https://nubip.edu.ua/node/17325>.
6. Ільчук М.М., Резнік Н.П. Біржова діяльність і підприємництво : навч. посіб. Біла Церква : Білоцерківдрук, 2018. 317 с.
7. Ільчук М. М., Яворська В. О. Міжнародна біржова діяльність : навч. посіб. Київ : НУБІП України, 2024. 588 с.

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» № 738-IX від 19.06.2020 із змінами № 1587-IX від 30.06.2021 № 2180-IX від 01.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>.
2. Закон України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» від 30.10.1996 р. № 475/96-ВР (зі змінами і доповненнями). Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Закон України «Про товарні біржі» в редакції Закону № 3585-IX від 22.02.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1956-12#Text>.
4. Податковий кодекс України. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
5. Положення про забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти у Національному університеті біоресурсів і природокористування України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>.
6. Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті біоресурсів і природокористування України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>.
7. Положення про освітні програми в Національному університеті біоресурсів і природокористування України. . URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>.
8. Положення про академічну мобільність студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>.
9. Положення про екзамени та заліки в Національному університеті біоресурсів і природокористування України. URL: <https://nubip.edu.ua/node/12654>.
10. Апопій В.В. Організація торгівлі : підручник. Київ : ЦУЛ, 2019. 632с.
11. Гой І., Смелянська Т. Підприємництво: навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2019. 368 с.
12. Ільчук М.М. Ус С.І. Розвиток підприємницької діяльності: навч. посібник. НУБІП України, 2019. 368 с.
13. Ільчук М. М., Яворська В. О. Міжнародна біржова діяльність : навч. посіб. Київ : НУБІП України, 2024. 588 с.
14. Ільчук М.М., Яворська В.О., Радько В.І. Організаційні засади здійснення біржових операцій на біржовому ринку. *Інфраструктура ринку*. 2021. №52. URL: <http://www.market->

infr.od.ua/journals/2021/52_2021/6.pdf.

15. Кількість бірж. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2005/sze/sze_ric/bir/bir_u/kb_u.htm.

16. Масло А. І. Роль та економічне призначення ф'ючерсних контрактів на організованих товарних ринках. *Вісник СНАУ*. № 2 (102). 2025. С. 13-17.

17. Солодкий М.О., Ільчук М.М., Яворська В.О. Біржова торгівля на товарних ринках: навч. посіб. Київ : Нубіп України, 2023. 642 с.

18. Холод О. Соціальні комунікації: тенденції розвитку : Навч. посіб. 2-ге вид., перероб. й доп. Київ : Видавництво «Білий Тигр». URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream>.

19. Яворська В.О., Солодкий М.О. Особливості підготовки фахівців з підприємництва, торгівлі та біржової діяльності. *Економіка та суспільство*. №29. 2021. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-5>.

20. Яворська В.О. Аналіз торгівлі деривативними контрактами на міжнародних біржах. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 68. URL: <https://doi.org/10.32782/infrastruct68-13>.

21. Яворська В.О. Аналіз ринків капіталу та організованих товарних ринків. *Інфраструктура ринку*. 2022. № 69. URL: <https://doi.org/10.32782/infrastruct69-5>.

22. Яворська В.О. Аналіз біржової торгівлі деривативами на міжнародних товарних і фондових біржах. *Інфраструктура ринку*. 2023. № 75. URL: <https://doi.org/10.32782/infrastruct69-5>.

23. Яворська В.О., Глуша А.С. Оцінка міжнародної біржової торгівлі ф'ючерсами та опціонами. *Інфраструктура ринку*. 2024. № 80. URL: <https://doi.org/10.32782/infrastruct80-33>.

24. Яворська В.О. Біржова торгівля деривативними контрактами на міжнародних організованих товарних ринках. *Економічний простір*. 2025. №202. URL: <https://economic-prostir.com.ua/journals/202-ekonomichnyj-prostir/>.

25. Derivatives Market. URL: <https://www.sciencedirect.com/topics/economics-econometrics-and-finance/derivatives-market>.

26. Derivative Markets and Instruments. URL: <https://www.cfainstitute.org>.

27. Офіційний сайт Верхована Рада України. URL: www.rada.gov.ua.

28. Офіційний сайт Державна служба статистики України. URL: www.ukrstat.gov.ua

29. Офіційний сайт Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: <https://www.nssmc.gov.ua>

30. Офіційний сайт Комісія з товарної ф'ючерсної торгівлі США. URL: www.cftc.gov.

31. Офіційний сайт Чиказька товарна біржа. URL: www.cme.com.

32. Офіційний сайт Українська біржа. URL: <http://www.ux.ua>

33. Офіційний сайт Українська енергетична біржа. URL: <https://www.ueex.com.ua>

34. Офіційний сайт Українська універсальна біржа. URL: <https://sale.uub.com.ua>.